

Luksemburga

Zaudējumu atlīdzības pieprasīšana no likumpārkāpēja - Luksemburga

Kā varu pieprasīt zaudējumu atlīdzināšanu vai citus tiesiskās aizsardzības līdzekļus no noziedzīgā nodarījuma izdarītāja tiesas procesā (kriminālprocesā) un kam man jāadresē šis pieteikums?

Ir vairāki veidi, kā pieprasīt zaudējumu atlīdzināšanu no noziedzīgā nodarījuma izdarītāja.

Lai krimināltiesai būtu iemesls pieņemt lēmumu par kompensāciju, cietušajam kā fiziskai personai ir jāceļ prasība par zaudējumu atlīdzināšanu kriminālprocesa ietvaros un jāpieprasa taisnīga kompensācija no noziedzīgā nodarījuma izdarītāja, ja tas tiek atzīts par vainīgu. Cietušajam nav jābūt klāt sēdē. Cietušo var pārstāvēt advokāts, un cietušais var savus pieteikumus iesniegt rakstiski pirms sēdes.

Turklāt saskaņā ar grozīto 1984. gada 12. marta Likumu par kompensāciju konkrētiem cietušajiem, kam izdarīti miesas bojājumi, konkrētiem noziegumā cietušajiem ir tiesības pieprasīt kompensāciju no valsts budžeta. Tā ir svarīga iespēja cietušajiem gadījumos, kad: noziedzīgā nodarījuma izdarītājs nav identificēts; noziedzīgā nodarījuma izdarītājs ir identificēts, bet nav atrasts; noziedzīgā nodarījuma izdarītājs ir maksātnespējīgs. Tādos gadījumos cietušajam ir jāiesniedz kompensācijas pieteikums tieslietu ministram, kas par to pieņems lēmumu sešu mēnešu laikā.

Valsts izmaksā kompensāciju tikai tad, ja cietušajam nav iespējams citā veidā saņemt efektīvu un atbilstīgu kompensāciju (*piemēram, no noziedzīgā nodarījuma izdarītāja, sociālā nodrošinājuma vai privātas apdrošināšanas*).

Ja valsts cietušajam izmaksā kompensāciju, cietušais joprojām var celt prasību par zaudējumu atlīdzināšanu kā fiziska persona kriminālprocesa ietvaros un pieprasīt papildu summas no noziedzīgā nodarījuma izdarītāja, ja cietušais uzskata, ka kompensācija nav pietiekama. Tādā gadījumā cietušajam ir jāinformē tiesa, ka valstij ir iesniegts kompensācijas pieteikums vai ka no valsts ir saņemta kompensācija.

Kurā kriminālprocesa posmā man būtu jāiesniedz pieteikums?

Cietušajam ir tiesības celt prasību par zaudējumu atlīdzināšanu kriminālprocesa ietvaros, nosūtot izmeklēšanas tiesnesim vēstuli un to informējot, ka cietušais kā fiziska persona ceļ prasību, lai pieprasītu kompensāciju par iespējami nodarīto kaitējumu. Šo pieteikumu var iesniegt jebkurā kriminālprocesa posmā. Cietušais var šo pieteikumu iesniegt arī krimināltiesas sēdes laikā.

Tomēr jāpatur prātā, ka, ja cietušais izlemj celt prasību kā fiziska persona par zaudējumu atlīdzināšanu pirms sēdes, cietušo vairs nevar uzklaut kā liecinieku.

Ja cietušais neceļ prasību par zaudējumu atlīdzināšanu kriminālprocesa ietvaros un neiesniedz nekādus pieteikumus, krimināltiesā nevar automātiski piešķirt cietušajam zaudējumu atlīdzināšanu.

Tomēr cietušais, kas neceļ prasību par zaudējumu atlīdzināšanu kā fiziska persona krimināltiesas sēdes laikā, nezaudē tiesības uz kompensāciju. Cietušais joprojām var celt prasību pret noziedzīgā nodarījuma izdarītāju ar nosacījumu, ka šo prasību iesniedz fiziskām personām piemērojamā noilguma periodā un ir pierādīts, ka attiecīgās darbības ir civilpārkāpums.

Kompensācijas pieteikumu tieslietu ministram var iesniegt pirms lēmuma pieņemšanas kriminālprocesā. Turklāt pieteikums ir jāiesniedz divu gadu laikā pēc darbību datuma. Ja attiecībā uz noziedzīgā nodarījuma izdarītāju tiek veikta kriminālvajāšana un cietušais ceļ prasību kā fiziska persona par zaudējumu atlīdzināšanu kriminālprocesa ietvaros, šī pieteikuma iesniegšanas termiņu pagarina, un tas beidzas divus gadus pēc tiesas, kura izskata šo krimināllietu, galīgā lēmuma pieņemšanas. Ja cietušais neceļ prasību krimināltiesā un šajā tiesvedībā tiek pieņemts galīgais lēmums, cietušais var celt prasību civiltiesā, lai saņemtu lēmumu par zaudējumu atlīdzināšanu. Tādā gadījumā termiņu pagarina, un tas ir divi gadi pēc tiesas galīgā lēmuma par zaudējumu atlīdzināšanu pieņemšanas. Tomēr, ja cietušais ir nepilngadīga persona, noilguma periodu sāk skaitīt datumā, kurā cietušais sasniedz pilngadību, ja izdarītās darbības ir sodāmas ar kriminālsodiem vai noteiktas un sodāmas saskaņā ar Luksemburgas Kriminālkodeksa 372., 373., 375. pantu (*dzimumnoziegums un izvarošana*), 382. panta 1. un 2. punktu (*cilvēku tirdzniecība*), 400., 401.a, 402., 403. vai 405. pantu (*sodāma nonāvēšana, ko neuzskata par slepkavību un tīšu miesas bojājumu nodarīšanu*).

Ko es varu pieteikumā pieprasīt un kā man būtu tas jāapraksta (jānorāda kopējā summa un/vai jānorāda atsevišķi zaudējumi, zaudēta peļņa un procenti)?

Kriminālprocesa ietvaros cietušajam ir jāiesniedz pieteikums, precīzi izklāstot savas prasības vai nu rakstiski, vai mutiski sēdes laikā, lai gan pieteikumu var iesniegt rakstiski pirms sēdes. Jebkurā gadījumā cietušajam ir ar pierādījumiem (medicīnas izziņām, rēķiniem utt.) jāpierāda ciestie miesas bojājumi. Praksē sēdes laikā tiesa vispirms uzklaustīs lieciniekus un iespējamo noziedzīgā nodarījuma izdarītāju pirms jebkuras personas, kas kā fiziska persona cēlusi prasību par zaudējumu atlīdzināšanu. Šajā brīdī cietušais vai advokāts, kas rīkojas cietušā vārdā, norāda, ka kā fiziska persona ceļ prasību par zaudējumu atlīdzināšanu un iesniedz dokumentu, kurā precīzi izklāstītas prasības tiesai, prokuroram un tiesvedības pusēm. Cietušajam nav jābūt klāt sēdē; to var pārstāvēt advokāts.

Pieteikumu var sagatavot uz vienkāršas papīra lapas, ietverot sarakstu ar gūtajiem kaitējumiem (miesas bojājumi/ekonomiski zaudējumi un/vai morāls aizskārums), norādot precīzas summas. Ja kaitējumu nav iespējams kvantificēt vai ja summa vēl nav zināma, summu norāda kā "informatīvu".

Vairākumā gadījumu tiesa, kas atbild par noziedzīgā nodarījuma izdarītāja tiesāšanu, nosaka zaudējumu atlīdzināšanas summu, ko cietušajam piešķir kā kompensāciju par kaitējumu, ja noziedzīgā nodarījuma izdarītāju atzīst par vainīgu.

Kompensācija ir paredzēta noziegumā cietušā zaudējumu un izdevumu segšanai:

miesas bojājumi (nepsiholoģisks kaitējums):

- medicīniskās izmaksas saistībā ar kaitējumu (ārstniecība — stacionārā un ambulatorā aprūpe, atveseļošanās);
- papildu vajadzības vai izmaksas saistībā ar kaitējumu (t. i., aprūpe un palīdzība, pagaidu un pastāvīga ārstniecība, ilgstoša fizioterapija, mājokļa pielāgošana, speciāls aprīkojums utt.);
- pastāvīgs kaitējums (piemēram, invaliditāte un citas pastāvīgas nespējas);
- ieņēmumu zudums ārstniecības laikā un pēc tās (tostarp ieņēmumu zudums un pelnīšanas spēju zudums vai pabalstu samazināšanās utt.);
- profesionālo iespēju zudums;
- izdevumi, ko rada tiesvedība saistībā ar notikumu, kurš izraisīja kaitējumu, piemēram, juridiskās izmaksas un citas izmaksas;
- kompensācija par nozagtu vai sabojātu personīgo īpašumu;

psiholoģisks (morāls) kaitējums:

- cietušā sāpes un ciešanas;
- dzīvesprieka zudums (ja cietušais vairs nespēj dzīvot tādu dzīvi, kā pirms nozieguma);
- sakropļojums (rētas, locekļa pazaudēšana vai kas cits);
- seksuāls aizskārums.

Tiesa var piesaistīt ekspertu, lai aprēķinātu precīzu summu par ciesto kaitējumu. Tas notiek bieži, it sevišķi smagu miesas bojājumu gadījumā.

Tādā gadījumā tiesa var piešķirt avansa maksājumu.

Pēc eksperta atzinuma saņemšanas, pieņem spriedumu par zaudējumu atlīdzināšanu, nosakot izmaksājamo summu.

Maksimālā summa, ko var piešķirt tieslietu ministrs, nedrīkst pārsniegt maksimālo apmēru, ko katru gadu nosaka Luksemburgas Lielhercogistes noteikumos. 2017. gadam šis maksimālais apmērs tika noteikts 63 000 EUR apmērā. Ministrs var piešķirt arī avansa maksājumu.

Vai šādiem pieteikumiem ir īpaša veidlapa?

Luksemburgas Lielhercogistes kompensācijas pieteikumiem nav nekādas īpašas veidlapas.

Pieteikumus sagatavo uz vienkāršas papīra lapas.

Kompensācijas pieteikumi, ko iesniedz tieslietu ministram, ir jāgatavo franču, vācu vai luksemburgiešu valodā, norādot darbību datumu, vietu un precīzu raksturu.

Kādi pierādījumi ir jāiesniedz, lai pamatotu pieteikumu?

Ja pieteikumu iesniedz tiesai, kas izspriež lietu, ir jāiesniedz prasība par zaudējumu atlīdzināšanu un pierādījumi, kas pierāda kaitējumu (sk. turpmāk konkrētus piemērus).

Ja kompensācijas pieteikumu iesniedz tieslietu ministram, vēstulei ir jāpievieno pavaddokumenti par darbībām un kaitējumu, ar ko cietušais ir saskāries, lai pamatotu pieteikumu.

Neizsmeļošs saraksts:

- sūdzības (policijas ziņojuma) kopija vai pierādījums par prasību par zaudējumu atlīdzināšanu kriminālprocesa ietvaros;
- kriminālprocesa sprieduma kopija un fiziskas personas prasība par zaudējumu atlīdzināšanu (ja tāda tika celta);
- lēmums par prasību par zaudējumu atlīdzināšanu (piemēram, pēc eksperta atzinuma saņemšanas);
- kaitējuma pierādījumi: medicīnas izziņa, kurā aprakstīts miesas bojājumu raksturs, darbnespējas ilgums un attiecīgā gadījumā seku un pastāvīgās invaliditātes raksturs;
- pierādījumi, kas apliecina medicīniskās izmaksas saistībā ar kaitējumu (ārstniecība — stacionārā un ambulatorā aprūpe utt.);
- pierādījumi par dalību sociālā nodrošinājuma organizācijā;
- pierādījumi par kompensācijas summu, kas saņemta no sociālā nodrošinājuma;
- apdrošināšanas polises kopija;
- pierādījumi par kompensācijas summu, kas saņemta no apdrošināšanas sabiedrības;
- pierādījumi par ieņēmumu zudumu ārstniecības laikā un pēc tās.

Vai ar manu pieteikumu ir saistītas kādas tiesas maksas vai citas izmaksas?

Kriminālprocesa ietvaros katrai pusei ir jāsedz savas juridiskās izmaksas neatkarīgi no lietas izskatīšanas iznākuma. Tomēr puse, kam tas ir vajadzīgs, var pieteikties uz juridisku palīdzību. Tādā gadījumā visas izmaksas sedz valsts.

Cietušais var arī pieprasīt procesuālu kompensāciju. Eksperta izmaksas parasti sedz apsūdzētais.

Nav nekādu tiesas maksu par kompensācijas pieteikumu, ko iesniedz tieslietu ministram.

Vai varu saņemt juridisko palīdzību pirms tiesvedības un/vai tās laikā? Vai varu to saņemt, ja nedzīvoju valstī, kurā notiek tiesvedība?

Cietušais var saņemt juridisko palīdzību pirms tiesvedības un/vai tās laikā, kā paredz Luksemburgas tiesību akti, aizpildot valsts veidlapu, kuru var lejupielādēt Luksemburgas Advokātu asociācijas (*Barreau de Luxembourg*) tīmekļa vietnē: <https://www.barreau.lu/le-barreau/assistance-judiciaire/formulaire-d-assistance-judiciaire>. Šai veidlapai ir jāpievieno pavaddokumenti, kas pierāda, ka cietušajam nav pietiekamu līdzekļu, lai segtu aizstāvības izmaksas. Pieteikums ir jānosūta Advokātu asociācijas priekšsēdētājam jurisdikcijā, kurā atrodas pieteikuma iesniedzēja dzīvesvieta, un tas pieņem lēmumu par to, vai piešķirt juridisko palīdzību vai ne.

Jebkura persona var vērsties pēc informācijas struktūrās, kuras piedāvā juridisku informāciju un konsultācijas. Jūs varat vērsties Juridisko iesniegumu un informācijas dienestā (*Service d'Accueil et d'Information juridique*), lai saņemtu bezmaksas juridisko informāciju. <https://justice.public.lu/fr/aides-informations/accueil-info-juridique.html>

Kad krimināltiesa noraidītu vai atteiktos pieņemt lēmumu par manu prasību pret noziedzīgā nodarījuma izdarītāju?

Ja cietušais ir iesniedzis kompensācijas pieteikumu un noziedzīgā nodarījuma izdarītājs kriminālprocesā ir attaisnots, jo darbības nav noziegums, tiesa joprojām lems par to, vai cietušā ciesto kaitējumu ir izraisījis apsūdzētā pāridarījums. Ja tā, apsūdzētajam piespriedīs pienākumu atlīdzināt zaudējumus. Tomēr, ja cietušais nespēs pierādīt cēloņsakarību starp apsūdzēta rīcību un ciesto kaitējumu, tiesa noraidīs cietušā prasību.

Vai es šādu lēmumu varu pārsūdzēt vai censties iegūt citus tiesiskās aizsardzības līdzekļus/apmierinājumu?

Cietušais var pārsūdzēt krimināltiesas lēmumu.

Turklāt cietušais var iesniegt kompensācijas pieteikumu tieslietu ministram, un tam ir tiesības uz kompensāciju, ja noziedzīgā nodarījuma izdarītājs nav ticis notiesāts, ar nosacījumu, ka cietušais ir cietis noziegumā, un ja noziedzīgā nodarījuma izdarītājs nav identificēts vai — lai gan identificēts — nav atrodams vai ir maksātnespējīgs.

Ja nenotiek tiesa, tieslietu ministrs, balstoties uz tiesas noteikto kompensāciju, var piešķirt noteiktu summu un/vai pieprasīt ekspertu atzinumu, ministrijai sedzot izdevumus, lai noteiktu kompensācijas summu, kas jāpiešķir cietušajam.

Ja tiesa man piešķir zaudējumu atlīdzinājumu, kā es varu nodrošināt, lai noziedzīgā nodarījuma izdarītājs izpilda spriedumu, un kāda palīdzība ir man pieejama, lai to nodrošinātu?

Krimināltiesas uzdevums ir kvantificēt cietušā ciesto kaitējumu, nevis iesaistīties, lai nodrošinātu piešķirtā zaudējumu atlīdzinājuma un jebkādu procentu samaksu.

Pēc galīgā lēmuma pieņemšanas cietušajam ir jāveic darbības, lai nodrošinātu, ka noziedzīgā nodarījuma izdarītājs samaksā zaudējumu atlīdzinājumu un jebkādus procentus.

Lielākajā daļā gadījumu cietušā advokāts uzņemsies zaudējumu atlīdzināšanas uzraudzību, sākotnēji izlīguma ceļā, sazinoties ar notiesātā noziedzīgā nodarījuma izdarītāja advokātu, bet pēc tam ar sprieduma izpildi ar tiesu izpildītāja starpniecību.

Ja tiesa notiesā noziedzīgā nodarījuma izdarītāju un izdod spriedumu par nosacītu atbrīvošanu, ietverot pienākumu izmaksāt kompensāciju, ģenerālprokurors, kas atbild par spriedumu izpildi, pārbaudīs, vai noziedzīgā nodarījuma izdarītājs pilda šo pienākumu.

Šīs lapas dažādās valodu versijas uztur attiecīgās dalībvalstis. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Eiropas Komisija neuzņemas nekādas saistības un atbildību par datiem, ko satur šis dokuments, vai informāciju un datiem, uz kuriem šajā dokumentā ir atsauces. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

Lapa atjaunināta: 19/03/2019